

1. Kuidas tehakse IT-d. Eeskõne

10 aastat tagasi - 14.03.2016 Autor: [Siim Veskimees](#)

Kirjanik Siim Veskimehel on üks lugu, mis natuke erilises seisus tema muu loomingu taustal. Pisut Karel Capeki stiilis pajatus räägib sellest, kuidas käib IT-tegevus Eesti ühes suuremas riigiasutuses.

1. Eeskõne

Kõik tegelased ja situatsioonid selles jutus on välja mõeldud, igasugune seos reaalsete isikute ja asutustega on juhuslik. No mis teie siis mõtlesite? Loomulikult on kõik välja mõeldud. Mida realistlikum on jutustus, seda karmimalt väidab sissejuhatus, et kõik on vaid fiktsioon – et sind kohtusse ei kaevataks. Sest nagu vanasõna ütleb – eks see peni kilab, kes kiviga pihta sai.

Loomulikult ei ole ei inimestel ega asutustel ega nimedel ega sündmustel mingit seost nendega, kes arvavad end ära tundvat. Võite karuvanaema pãrasoolde minna! Lugege disklaimeri! Muidugi mõtlesin ma selle kõik välja.

Selle jutustuse peategelane on mu hea sõber, Thor Peterson, nimi muudetud. 50 aastat vana, 3 lapse isa ja lõpetamata kõrgharidusega arvutiinsener. Ei suitseta, ei liialda alkoholiga ega tarbi üldse kangemaid aineid. Käib kaks korda nädalas tennis, elab üldiselt tervislikult, ainult nägemine muutub aina positiivsemaks ja vaatamata kõigele kasvab ta tasapisi mööda maad laiali; hetkel peaks ta natuke üle tsentneri olema.

Eesti Vabariigi kodanik – kaotaja. Me oleme siin kõik kaotajad. Oma viga, et oleme lasknud end valitseda inimestel, kes on juba praktikas tõestanud, et nad suudavad ka hulga suurema riigi põhja lasta. Aga see on üks teine lugu.

Ta ei ole allaandja tüüp. Sündinud võitleja. Ta on maailmas reisinud, kaalunud tõsiselt Ameerikasse või Austraaliasse kolimist, ent lõpuks on Eesti ta kodu ja 90-ndatel oli siin lootus õhus. Kuni selgus, et eestlane on umbes sama juhm olevus kui eesel, kes terve elu kepi otsa riputatud porgandit taga ajab. Aga seda ma juba kirjutasin.

Sõber Thori juurde tagasi tulles – tal on komme aeg-ajalt ette teatamata mu uksest sisse vajuda ja sundida tegelema „piiratud alkoholismiga”. Lapsepõlvesõprade privileegid. Ainult kohvi läheb liitrite kaupa, tavaliselt me tervet suurt konjakit ära ei joo. Edasine ongi sellistest õhtutest kokku korjatud.

Loodetavasti ei läinud see sissejuhatus liiga pikaks? Teatris nimetataks seda dekoratsioonideks – me vajame pidepunkte, et toimuvasse sisse elada. Kujutlege Judithit kusagil moodsas eurokontoris mingi primitiivse terariistaga pankrotihalduri pead otsast nüsimas... Eluline ja õiglane, seda küll, aga tundub ju pehmelt öeldes kohatu?

*

Tegelikult on see lugu IT-st

„Ma tean küll, see on see helendav kast laual, kuhu tekivad paljaste naiste pildid, kui õigeid nuppe vajutada.”

Tavaliselt ei vaja Thor rohkemat, et käivituda loengu-*mode*'is, mis sest et ta teab suurepäraselt, et minagi tunnen seda kasti keskmisest arvutikasutajast hulga paremini. „See on kändude tase. Tänapäeva lapsed avastavad juba üsna varakult, et sellega saab palju muudki teha – mängida, filme alla laadida ja sõpradega reptiili tasemel möla ajada. See kast on IT umbes sama palju, kui loputuskast kogu kanalisatsioonisüsteemist. See analoogia on muide pikantselt sügav – nii, nagu sa ei istu potile mitte selleks, et nautida vee- ja sitavalitsuse laitmatut tööd, on ka IT seda parem, mida nähtamatum see on. Ja nii, nagu meil on ametlikult „Tallinna vesi”, sest täisnimega assotsieeruks paratamatult terve linnavalitsus, on sul *ainult* arvutikastist kasu sama palju kui äravooluta peldikupotist.”

„No ma ju tean, et on olemas IT köögipool,” sõnasin rahustavalt. „Kari sinusuguseid patsiga poisse,” – ta, muide, on viimaste aastatega kiilaks jäänud – „kes istuvad pimedates räpastes urgastes tühjade energijaogipurkide ja pooleldi

- koos karbiga - ärasöödud pitsade kuhja keskel ning nende sõrmede alt sünnivad meeletu kiirusega klingonikeelsete märkide read, mis muudavad maailma - panevad aatomirakette šahtides rahutult nihelema ja kannavad hiigelsummasid ühelt Bahama saarte kontolt teisele..."

„Mitte miski ei ole kaugemal tõest!” Me lõime kokku ja ta sukeldus esimesse kohvitassi. „Sa ju ometi ei arva, et autoremonditöökojas manavad mehaanikud deemoneid välja ja vangistavad need silindritesse kolbe üles-alla lükkama? Et kirurgid joonistavad operatsioonilaua alla pentagrammi, lasevad piksenoole otse oma aparaatidesse joosta ja seiravad aeg-ajalt kahtlustavalt Surma, kes voodipeatsis lootusrikkalt vikatit teritab? Et iga raamatukogu nurgas on üks riiul, mis ulatub läbi kõigi maailmade raamatukogude ja sealt võib teinekord leida nii TLõni entsüklopeedia kui Necronomiconi? Et poliitikutele ja juristidele installeerivad tulnukad pähe pisikese kiibi, mis muudab nad kuulekaks, hävitab igasuguse inimlikkuse ja lubab neil naeratades sooritada ja pärast õigustada kõike, alates finantssigadustest ja lõpetades massimõrvaga?”

„Noh... Kuidas sulle öelda... Sellele viimasele on ju raske vastu vaielda ja eelviimast mulle lihtsalt meeldiks uskuda.” Kuidas automootor õieti töötab? „Olgu, Raplas lõikab üks kirurg, kellel on omanimeline surnuaed, ja see jorss, kes minu autot parandab, näeb küll aeg-ajalt deemoneid. Petsi tead - tema vastab ju küll täpselt kirjeldusele.”

Ta tõstis võidukalt näpu „Kuni elu tast jagu sai! Millal sa teda viimati nägid? Leidus naine, kes ta puhtaks pesi ja õhtul õigel ajal voodisse käsutab. Patsi lõikas ära ja ilmselt sidus hambaarstivõlli kinni, nii et nüüd mees ei saagi enam naeratusega inimesi ehmatada. Ostis ka mõned korralikumad riided ja esimesel pilgul meenutab Pets nüüd inimest. Kas ta õnnelikum on, seda ma ei tea.”

Nojah, see läks halvasti... „Olgu, ma tegelikult kusagilt lugesin, et juba paarkümmend aastat tagasi tõdeti, et ettekujutus sellisest 20-sest nohikust on veerand sajandit aegunud - nohikud on vahepeal 45 saanud. Tänapäevaks on esimesed hakanud pensionile minema.”

„See ala on endiselt kiiresti muutuv. Oled noor seni, kuni suudad reel püsida.”

„Olgu, aga kas IT pole muutumas tööriistaks, sarnaseks elektri, muu infra ja kasvõi autodega? Kas pole pigem IT jaoks praegu kõige hullem aeg - see on veel piisavalt müstiline, et „igaüks seda ei mõista”, kuid see on juba muutumas piisavalt igapäevaseks, et peaks toimima nagu veekraan - keerad ja tuleb?”

„Jah, aga sitta see tuleb,” ohkas Thor.

Õeldakse, et inimesed, kes austavad seadust ja armastavad vorsti, ei tohiks kunagi näha, kuidas neid tehakse. Selliseid asju on tegelikult veel hulk – enne oppi on parem mitte meenutada kirurgidest sõprade nalju ja filmide nautimist segab tõsiselt teadmine, et kaht järjestikkust kaadrit ei jäädvustata praktiliselt kunagi järjestikku. Mu karma saab selle looga jõletuma põntsu – edaspidi jooksevad lugejal lühendit „IT” kuuldes külmavärinad üle selja ja tuleb meelde, kui õhuke on jää jalge all. Te jälgite vilkuvat kursorit kartliku hardusega nagu altariküünlaid.

Ent teisalt... ehk elasin eelmise elu halva rentslirotina – tundsin huvi raamatute vastu ega levitanud katku – ja pean nüüd karistuseks inimene olema... Kui palju halvemaks veel võib minna?

*

Tööleminek

Thori elu see peatükk algas mõne aasta eest veebruari viimasel päeval. Ta läks tööle. Ta laekus minu juurde konjakit hävitama juba esimesel õhtul.

„Kõik algas kohustuslikust ringist personalitibi sabas mööda maja. „Tere, tutvustan teile uut kolleegi... Thor Peterson, ta hakkab tööle haldusosakonna teenusehaldurina... Tere, see on meie uus teenusehaldur...” Mina muudkui naeratan ja noogutan. Mis sa arvad, mitu nime mulle meelde jäi?

Ainus hea moment oli raamatupidamises: „Aaa, siin ta siis ongi. Noh, tore, me tegelikult kandsime juba ühe päeva palga üle.”

Ülemusi olin eelmistel nädalatel muidugi juba näinud ja mul on ka direktori nõusolek oma isikliku firma pidamiseks. Kõik oli hea, kuni jõudsime ühte ruumi ja Ülemus ütles, et istuma hakkad siin.”

Ta viskas klaasi Larsen XOd ilmselt maitset tundmata hinge alla ja jäi mornilt kohvi põrnitsema. „Dilbert elab kuudis. Eesti riigiasutuses on kuut luksust. Mind pandi istuma avatud kontoris, hallide seintega laudas, kus on peale minu veel kuus inimest. Ja nagu vanglas, saab uustulnuk kõige halvema koha enam-vähem keskel.” Ta ropendas natuke aega omaette.

„Kas sellega on võimalik harjuda? Kahtlane. Pressitud saepurust mööbel, mis saamatult puitu imiteerib... Olgu, toolid on suhteliselt mugavad, sellised üsna ergonoomilised kontoritoolid... Aga see hall! See lõputu kõle hall... Olgu, mu isa oli Siberis ja ise istusin kaks aastat Vene sõjaväes. Küll ma vastu pean. Aga sellest

ma aru ei saa, kuidas nad seal tööd teevad.”

Tundus, et ta vajab tõiuet, et sellest üle saada: „Sa läksid hommikul kohale. Tööle minek seostub tavaliselt millegi mõtestatu tegemisega. Mida sa peale auringi veel tegid?”

Ta heitis mulle valuliku pilgu. „Mitte midagi asjalikku. Anti ette hulk materjale, mida iga töötaja peaks teadma, alates sisekorraeeskirjadest ja lõpetades... Sihuke pahn, mida loetaksegi ainult esimestel päevadel igavusest. Tööd... ligipääsegi alles tehti ja arvutit ei olnud.”

Ta ohkas raskelt. „Istud. Püüad teha nägu, nagu sa oleksid seal asja pärast.

Igav.

Kuradi igav.

Ja kurb.

Oh kurat, kui kurb!!!”

jätkub...

- [Tegijad](#)